

**Tervon kunnan ympäristöterveyspalveluiden arviointi- ja ohjauskäynti
9.11.2017****Eläinlääkintähuollon arviointiraportti**

Kohde	Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelut
Pvm	9.11.2017
Tekijä	Läänineläinlääkäri Kaisa Honkapirtti / Itä-Suomen aluehallintovirasto
Kohteen edustajat	Ympäristöterveysjohtaja Jaana Partanen Valvontaeläinlääkäri Heidi Brisk Kunnaneläinlääkäri Tanja Lehtolainen
Kriteerit ja sovelletut ohjeet/ arvioitavat dokumentit	Arviointikriteerinä käytettiin soveltuvin osin Eviran ohjetta 15906/1 "Eläinlääkintähuoltolain nojalla laadittujen kuntien suunnitelmien tarkastaminen ja toteutumisen arviointi". Arvioitavana dokumenttina oli Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelujen Ympäristöterveyslautakunnan 14.12.2016 hyväksymä "Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2015-2019" eläinlääkintähuoltosuunnitelman osalta.
Tiivistelmä arviointikohteen kokonaistilanteesta	
<p>Kunnaneläinlääkäreitä on yhteensä yhdeksän. Näistä yksi on valvontaeläinlääkäri, jonka toimenkuvaan kuuluu eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta, alkutuotannon valvonta (maidontuotantotilojen hygieniavalvonta) sekä ainakin vientilaitosten osalta myös laitosvalvonta (eläimistä peräisin olevia elintarvikkeita valmistavat laitokset).</p> <p>Praktisoivia kunnaneläinlääkäreitä on kahdeksan, joista Pielavedellä on kaksi, muissa kunnissa (Keitele, Rautalampi, Suonenjoki, Tervo ja Vesanto) yksi ja yksi "kiertävä", joka sijaistaa muita kunnaneläinlääkäreitä.</p> <p>Kuopion kaupungin kanssa on tehty ostopalvelusopimus Karttulan alueen suurelänpraktiikan ja -päivystyksen hoidosta.</p> <p>Yhteistoiminta-alueella on kaksi päivystyspiiriä: Pielavesi-Keitele ja Sisä-Savo (Rautalampi, Suonenjoki, Tervo ja Vesanto). Päivystystä ei ole eriytetty pieneläinten osalta, eikä käytössä ole keskitettyä yhteydenottopalvelua. Puhelut siirtyvät suoraan päivystävälle eläinlääkärille riippumatta siitä, mihin kunnaneläinlääkäriin yhteysnumeroon soittaa. Puheluista ei kerätä asiakkailta lisämaksuja.</p> <p>Päivystys jakautuu kummassakin päivystyspiirissä neljän kunnaneläinlääkäriin kesken. Sisä-Savon alueen päivystyspiirissä on aloitettu käytäntö, jossa puhelut siirtyvät päivystäjälle jo</p>	

Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

aamulla 9:30, jolloin akuutit tapaukset hoituvat ilman, että sovittuja käyntejä joudutaan perumaan ja siirtelemään. Kunnaneläinlääkärit ovat kokeneet tämän mahdollistavan jopa normaalielämän työpäivän jälkeen, kun pääsevät lopettamaan työt suunnitellusti.

Jokaisessa yhteistoiminta-alueen kunnassa on kunnaneläinlääkärin vastaanottotilat. Niiden varustelu, koko ja kalustukset vaihtelevat, eikä esim. röntgenlaitteistoa ole koko alueella käytettävissä kunnallisilla vastaanotoilla. Pielavedellä on alueen ainoa kahden eläinlääkärin yhteisvastaanotto.

Tuotantoeläinten valtakunnallisiin terveydenhuolto-ohjelmiin (Sikavaan ja Nasevaan) kuuluu suurin osa alueen tiloista. Terveydenhuoltokäyntejä varten on varattu riittävästi resursseja ja työjärjestelyillä ne saadaan hoidettua aikataulujen puitteissa.

Yhteistoiminta-alueella on saatavilla kiireellinen eläinlääkäriapu niin tuotanto- kuin pieneläimille. Tämä on pyritty varmistamaan jakamalla alue kahteen erilliseen päivystyspiiriin, joissa kummassakin on ympärivuorokautisesti eläinlääkäri tavoitettavissa.

Eläinlääkärikäyntejä subventoidaan koko alueella tuotantoeläinten osalta. Subventiota maksetaan myös niille Y-tunnuksellisille hevosalan yrittäjille, jotka ovat ilmoittaneet toimintansa aluehallintovirastoon

Eläinlääkäripalveluiden asiakaslähtöisyys näkyy myös siinä, ettei klinikkamaksuja peritä asiakkailta, kun ei vastaanotoilla ole mitään peruslaitteistoa kummempaa tai kunnan kustantamaa vastaanottoavustajaa. Myöskään puhelinyhteydenotoista ei veloiteta asiakkailta lisämaksuja edes päivystysaikana.

Positiiviset havainnot ja kunnossa olevat keskeiset seikat

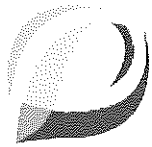
1. Eläinlääkintähuollon suunnitelmassa on huomioitu kaikki tarvittavat asiakokonaisuudet kattavasti.
2. Koulutuksiin on varattu erikseen määräraha talousarviossa ja koulutuksiin osallistuminen on ollut ilmeisen aktiivista.
3. Yhteistoiminta-alueella on oma valvontaeläinlääkäri, mikä mahdollistaa jäävittömän valvonnan. Syksystä 2017 alkaen koko Pohjois-Savon alueella on voimassa sopimus valvontaeläinlääkäriyhteistyöstä kaikkien ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden (Ylä-Savon, Siilinjärven, Tervon, Kuopion, Keski-Savon) kesken. Sopimus valtuuttaa valvontaeläinlääkärit toimimaan koko maakunnan alueella tarpeen mukaan.
4. Eläinlääkäreillä on käytettävissään työnantajan kustantama eläinlääkintäohjelmisto, jonka avulla hoitotiedot ovat jokaisen alueen kunnaneläinlääkärin saatavilla. Kunnaneläinlääkäreille on myös hankittu tabletit (iPad). Sähköinen ajanvaraus rokotuskäyntejä varten on otettu käyttöön ja se on vielä vähän sisäänajovaiheessa.
5. Subventiot ovat käytössä saman suuruisina koko yhteistoiminta-alueella, mikä madaltaa joskus kynnystä tilata eläimille tarvittavaa hoitoa. Kunta tukee myös hevosalan yrittäjiä subventioilla.
6. Sijaisuuksia tekeville kandidaateille on järjestetty "tutorointisysteemi" eli oma ohjaava eläinlääkäri kahden viikon ajaksi, mikä helpottaa työhön tuloa. Tästä maksetaan ohjaavalle kunnaneläinlääkärille pientä lisäkorvausta.

7. Kunnaneläinlääkäreiden työsidonnaisuus neljän eläinlääkärin päivystyspiireissä on koettu raskaaksi. Tätä on pyritty helpottamaan ulkopuolisilla päivystäjillä ja sijaisten käytöllä. Periaatteessa päivystysvelvollisuus on laskettu siten, että kullekin kunnaneläinlääkärille tulisi valtakunnallisen suosituksen mukaisesti yksi viidesosa päivystyksistä kymmenen viikon jaksossa. Tämän yli menevistä päivystyksistä on paikallisesti sovittu maksettavaksi lisäkorvausta.

Kehittämiskohteet, huomiot ja havainnot

1. 14.1.6.2 Haaskailmoitukset: suunnitelmassa mainittiin, että "kunnaneläinlääkäri kerää ne mappiin."
- Kunnaneläinlääkärin tulee tallentaa eläintenpitäjärekisteriin ilmoitukset haaskanpidosta. Tästä rekisteröinnistä laitetaan laskutuspyyntö aluehallintovirastoon, joka laskuttaa toimijaa. Kuukausittaiset toimijan tekemät haaskankäyttöilmoitukset voi kerätä mappiin ja ilmoittaa koko vuoden käytöt kerralla vuosi-ilmoituksella aluehallintovirastoon.
2. Päivystysaikaiselle eriyttämiseksi tuotanto- ja pieneläinten osalta ei ole nähty tarvetta. Alueella päivystää samanaikaisesti kaksi eläinlääkärinä, jolloin mahdollisen aikaa vievän pieneläinoperaation ajaksi on mahdollista kääntää puhelut toiselle päivystäjälle.
3. Keskitetty yhteydenotto tavallaan toimii, kun päivystävään eläinlääkärin saa yhteyden suoraan soittamalla mihin tahansa alueen kunnaneläinlääkärin numeroon. Puhelut kääntyvät sieltä automaattisesti päivystäjälle.

Elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäynti

ISAVI/2231/05.14.01/2017

Elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäynnin kohde	Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelut
Osoite	Puustellintie 16 Pielavesi
Läsnä olleet arviointi- ja ohjauskäynnin kohteen edustajat	Vs. ympäristöterveysjohtaja Jaana Partanen Ympäristöterveystarkastajat Liisa Ruuska, Niina Niskanen, Krista Haataja, Vesa Aula Valvontaeläinlääkäri Heidi Brisk
Arviointi- ja ohjauskäynnin tehnyt AVI	Itä-Suomen aluehallintovirasto
AVIn edustajat	Ympäristöterveydenhuollon ylitarkastaja Anneli Liljeroos
Läsnä olleet muun viranomaisen edustajat	Ylitarkastajat Tuula Koimäki ja Tuulikki Lehto, Evira
Arviointi- ja ohjauskäynnin päivämäärä(t)	8.11.2017

Kunnallisen elintarvikevalvonnan arviointi ja ohjaus perustuvat elintarvikelaissa aluehallintoviranomaisille asetettuun ohjaus- ja arviointivelvoitteeseen ja sitä toteutetaan Eviran kanssa sovitusti. Arviointi- ja ohjauskäyntien tarkoitus on ohjata kuntia ja varmistaa, että kunnallinen elintarvikevalvonta täyttää viralliselle valvonnalle asetetut vaatimukset.

Vuonna 2017 kunnallisen elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäyntien teemoina ovat erityisesti valvonnan riskiperusteisuus, valvonnan yhtenäisyys ja tarkastustoiminnan tuki yksikössä. Lisäksi kerätään tietoa Eviran valvontaohjeiden jalkautumisesta ja mahdollisista ohjeistuksen lisä- tai tarkennustarpeista. Tietoa hyödynnetään koulutuksessa ja ohjeistuksessa.

1 Valvontayksikön kanssa käydyn keskustelun yhteydessä tehdyt havainnot

1.1 Valvonnan riskiperusteisuus

Ympäristöterveysjohtajan näkemys on, että riskiperusteisuus toteutuu valvontayksikön elintarvikevalvonnassa hyvin. Riskinarviointia tehdään jo elintarvikehuoneistoilmoituksen käsittelystä lähtien. Kohteiden valvontahistoria vaikuttaa oleellisesti riskinarviointiin. Eviran uusi riskiluokitusohje on jalkautettu ja vuoden 2017 tarkastussuunnitelma laadittu puhtaasti sen pohjalta. Tarkastussuunnitelma on laadittu käyttäen pohjana Eviran riskiluokitusohjeen taulukkoa niin, että kukin valvontakohte on sijoitettu sille kuuluvaan "lokeroon". Valvontasuunnitelman tekovaiheessa henkilöstö käy yhteisiä keskusteluja siitä, mihin riskiluokkaan kukin valvontakohte tulee sijoittaa. Kullakin tarkastajalla on oma maantieteellinen alueensa, jonka elintarvikevalvontakohteita hän valvoo. Laitosten valvonta on keskitetty kokonaisuudessaan valvontaeläinlääkärille.

Valvojat ovat tietoisia myös kahdesta muusta Eviran "riskiohjeesta" ja niihin turvaudutaan tarvittaessa. Ohjetta "Riskiperusteinen valvonta" pidettiin kielellisesti turhan vaikeaselkoisena. Valvontayksiköstä osallistuttiin aktiivisesti sekä aluehallintoviraston syksyllä 2015 järjestämään riskiperusteisen valvonnan koulutukseen että marraskuussa 2016 järjestettyyn "Ajankohtaista elintarvikevalvonnasta" -päivään, jossa toinen puoli päivästä oli omistettu riskiperusteiselle valvonnalle.

Oiva-järjestelmän alkuvaiheessa käytössä olleet ns. pakolliset rivit ovat iskostuneet valvojien mieleen ja ne käydään useimmiten läpi tarkastuskäynnillä. Yksi valvojista kertoi tarkastavansa käytännössä aina rivit 3.1, 3.2 ja 3.3. Yleensä tarkastetaan myös ne Oiva-rivit, joista on edellisellä kerralla annettu B-arvio, jotta nähdään, ovatko aiemmin havaitut epäkohdat pysyneet ennallaan vai muuttuneet mahdollisesti joko parempaan tai huonompaan suuntaan.

Valvontayksikössä ei ole sovittu yhteisesti, kuinka usein mikäkin Oiva-rivi valvontakohteissa tarkastetaan eikä sitä, mitä Oiva-rivejä kunakin vuonna painotetaan. Valvontahankkeisiin (esim. kasvisten alkuperähanke 2017) osallistumisen myötä tietyt Oiva-rivit kuitenkin painottuvat. Muuten Oiva-rivejä painotetaan enemmänkin kohdekohtaisesti riskinarvioinnin pohjalta. Kalalaitostarkastuksissa on ollut myös tiettyä teemoja, esimerkiksi kalojen merkinnät tai näytteenotto.

Valvonnan riskiperusteisuus näkyy myös siinä, että valvontakohteen tarkastusmääriä on vähennetty Eviran ohjeiden mukaisesti, mikäli kohde on saanut kuudella edellisellä kerralla Oivallinen-arvosanan. Valvontayksikössä on pohdittu, voiko myös vientiä harjoittavan maitoalan laitoksen tarkastuskäyntejä vähentää kuuden Oivallisen jälkeen. Eviran Oiva-ohjeessa ei oteta selvää kantaa ko. asiaan.

Valvontayksiköllä ei ole systemaattista menetelmää sen seuraamiseksi, mitkä Oiva-rivit kussakin valvontakohteessa on jo vähintään kertaalleen tarkastettu ja mitkä taas eivät – lukuun ottamatta laitoksia (9), joista tehdään rivikohtaista seurantaa. Muiden valvontakohteiden osalta käydään ennen tarkastusta läpi aiempia tarkastuskertomuksia, jotta saadaan selville, mitä Oiva-rivejä on vielä tarkastamatta. Riskiperusteisuus huomioidaan myös tässä vaiheessa. Osalla valvojista on tapana kirjoittaa huomioita seuraavaa tarkastuskertaa varten joko TerveKuu-järjestelmään tai tarralapuille. Valvojien arvion mukaan suurin osa Oiva-riveistä tulee tarkastetuksi

23.5.2018

valvontakohteissa jopa vuosittain ja joka tapauksessa useammin kuin kerran kolmessa vuodessa. Jonkin verran on pieniä valvontakohteita, joissa ei ole tarkastettu kaikkia Oiva-rivejä kuluneen kolmivuotiskauden (2013 - 2016) aikana.

Keskusteluissa tuli esille, että TerveKuu-järjestelmästä on mahdollista saada ulos tieto, mitkä Oiva-rivit ovat vielä tarkastamatta mutta vasta siinä vaiheessa, kun valvoja alkaa kirjoittaa tarkastuskertomusta. Se ei tunnu käytännön valvontatyön kannalta kovin mielekkäältä ratkaisulta. Valvontakohdekohtaista käsikirjanpitoa pidettiin liian työläänä toteuttaa. Yksi valvojista totesi, että käytännössä TerveKuu-järjestelmään merkitään Oiva-rivien kohdalle todennäköisesti usein "Ei tarkasteta", vaikka pitäisi merkitä "Ei sovelleta", mikä aiheuttaa virheellisyttä tilastoihin.

Jokainen valvoja seuraa vuoden mittaan oman tarkastussuunnitelmansa toteutumista ja antaa tilannekatsauksia valvontayksikön yhteisissä kuukausipalavereissa. Tarvittaessa töitä jaetaan uudelleen sen varmistamiseksi, että kaikki valvontayksikön suuririskisimmät kohteet tulevat tarkastetuiksi. Laitoksissa päästään vuonna 2017 valvojan kertoman mukaan 100 prosentin toteumaan. Muista valvontakohdetyypeistä pieniriskisimpiä kohteita jää tarkastamatta, koska nykyiset valvontaresurssit eivät riitä kaikkiin valvontasuunnitelman mukaisiin tarkastuksiin. Vuonna 2016 suunnitelluista tarkastuksista saatiin toteutettua vain noin puolet (51 %).

Valvojien mielestä Eviran riskiluokitusohjeessa on maitoalan laitosten (*raakamaitoa vastaanottavat*) osalta liian suuri hyppäys suoraan kahdesta tarkastuksesta vuodessa kuuteen tarkastukseen vuodessa. Ohjeen mukaan valvontayksikön alueella toimiva meijeri tulee tarkastaa kuusi kertaa vuodessa, kun taas pieni juustola vain kaksi kertaa vuodessa. Valvontayksikön näkemyksen ja kokemuksen mukaan valvontaresursseja olisi tarkoituksenmukaisempaa suunnata enemmän juustolaan ja jättää meijeri vähemmälle valvonnalle, koska isoissa meijereissä omavalvonta toimii niin hyvin.

1.2 Valvonnan yhtenäisyys

Valvontayksiköllä on käytössään vuonna 2014 laadittu elintarvikevalvonnan laatukäsikirja, johon on koottu lähinnä Elintarvikeeturvallisuusvirasto Eviran ohjeita. Laatukäsikirjaan tutustuminen kuuluu myös uusien työntekijöiden perehdyttämisojelmaan. Laatukäsikirjaa ei ole päivitetty sen valmistumisen jälkeen.

Valvontayksikön pieni koko luo hyvät edellytykset tarkastusten yhtenäistämiseksi ja asiaan on myös käytännössä panostettu. Oiva-järjestelmän alkuvaiheessa tarkastajat "kalibroivat" itsensä tekemällä yhteistarkastuksia pareittain ja pareja vaihdellen. Yhteistarkastuksia tehdään vielä nykyäänkin silloin tällöin, erityisesti haastavimpiin valvontakohteisiin. Lisäksi toimistolla keskustellaan "rajatapauksista" kollegoiden tai esimiehen kanssa, ennen kuin annetaan kohteelle lopullinen Oiva-arvio. Kohteista otetaan usein myös valokuvia keskustelun pohjaksi. Haastavimpia tapauksia on käsitelty myös yhteisissä kuukausipalavereissa, joista laaditaan aina muistio. Oiva-ohjeissa annettuja konkreettisia esimerkkejä pidettiin onnistuneina ja niiden katsottiin lisäävän omalta osaltaan yhtenäisyyttä. Myös Eviranetin Oiva-työtilaa on hyödynnetty jossain määrin mutta yleensä, kun on tarve saada pikaisesti joku asia ratkaistua, turvaudutaan puhelimeen.

Valvontayksikkö on osallistunut valvonnan yhtenäistämisyrittämyksiin myös omaa valvontayksikköä laajemmalla alueella. Sen edustajia on ollut mukana Pohjois-Savon valvontayksiköiden yhteisissä

23.5.2018

Oiva-päivissä, joissa on pohdittu Oiva-ohjeiden tulkintaa. Niin ikään valvontayksikkö on ollut hyvin edustettuna aluehallintoviraston "Ajankohtaista elintarvikevalvonnasta" -ohjauspäivissä, jotka myös omalta osaltaan edesauttavat valvonnan yhtenäistämässä tarjoten myös hyvän keskustelufoorumin. Valvontaeläinlääkäri tekee myös yhteistarkastuksia muiden valvontayksiköiden kollegojensa kanssa laitosvalvonnan yhtenäistämiseksi.

Oiva-arvosanat jakautuivat valvontayksikön vuoden 2016 tarkastuksissa seuraavasti: A 51,7 %, B 42,2 %, C 6,0 %, D 0 %, kun vastaavat luvut koko Itä-Suomen alueella olivat 58,6 %, 35,6 %, 5,3 % ja 0,0 %. A-arvosanojen suhteellinen osuus oli selvästi alhaisempi kuin Itä-Suomessa keskimäärin ja B-arvosanojen osuus taas vastaavasti korkeampi. Sen sijaan A- ja B-arvosanojen yhteinen osuus oli käytännössä katsoen sama kuin koko Itä-Suomessa. Todettiin, että yhtenä mahdollisena syynä edellä todettuun saattaisi olla se, että valvontayksikön tarkastuksissa on annettu keskimääräistä herkemmin B-arvio eli myös pienten, yksittäisten epäkohtien perusteella, vaikka niiden ei Oiva-ohjeiden mukaan pitäisi laskea arvosanaa vaan tarkastuskäynneillä tulisi tarkastella kohdetta kokonaisuutena. Yksi tarkastajista kertoi havainneensa, että eräällä keskuskeittiöllä oli annettu B-arvio yhdestä suoraan lattialla olleesta kanisterista. Hän itse olisi antanut ko. tapauksessa ilman muuta A-arvion. Valvontayksikkö ei ole itse aktiivisesti seurannut Oiva-arvosanojen jakaumia ja Kiikari-sovelluksen käyttö on muutenkin ollut toistaiseksi vähäistä. "MUTU-tuntuman" mukaan Oiva-arvosanajakauma noudattelee hyvin pitkälti muiden valvontayksiköiden jakaumia.

D-arvio on annettu vain kahdesti koko Oiva-historian aikana, toinen vuonna 2014 ja toinen 2017. Kummassakin tapauksessa pakkokeinoprosessi päättyi jo heti kuulemisvaiheeseen. Molemmissa tapauksissa kohteesta puuttui kokonaan omavalvontasuunnitelma ja toisessa kohteessa oli lisäksi laiminlyöty kylmänä säilytettävien elintarvikkeiden lämpötilaseuranta eikä kohteessa ollut toiminnassa tarvittavaa jäähdytysmenetelmää.

Valvojille ei muistunut mieleen, että heillä olisi ollut "kiikun kaakun" -tapauksia, joissa olisi ollut vaikea päättää B- ja C-arvosanan välillä. Yksi tarkastajista totesi antavansa kohteelle C-arvion esimerkiksi omavalvontakirjausten puutteista, mikäli samoista puutteista on aiemmin annettu B-arvio jo kolme kertaa eikä toimija ole tehnyt mitään havaitulle epäkohdalle. Samoin hän on toiminut Oiva-raportin esillä pidon suhteen. Keskustelussa ei tullut esille, ovatko muut valvojat toimineet samoin. Yksi tarkastajista kertoi antaneensa eräälle päiväkodille C:n siksi, että WC:n ovi aukeni ruokailutilaan, jossa tapahtuu myös ruoan jakelu. Ko. seikan ei pitäisi kuitenkaan vaikuttaa "Oiva-arvosanaan, koska ruoan jakelua ei käsitellä helposti pilaantuvan pakkaamattoman elintarvikkeen käsittelyksi (ks. *Eviran "elintarvikehuoneisto-ohje" 16025/6, s. 16*).

Korjattavaa(C)-arvosanan saaneiden kohteiden uusintatarkastukset on pystytty toteuttamaan ohjeellisten määräaikaisten puitteissa. Ajankohdat merkitään sekä omaan kalenteriin että TerveKuu-järjestelmään.

Ulkomyyntivalvonta ei toteudu yhtä tehokkaasti valvontayksikön koko toimialueella: Rautalammin, Tervon, Keiteleen ja Vesannon torien valvonta on ollut "heikoissa kantimissa" verrattuna alueen muihin toreihin, koska ko. paikkakunnilla ei ole ympäristöterveystarkastajan toimipistettä. Kahdella muulla paikkakunnalla (Pielavesi, Suonenjoki) torit sijaitsevat toimipisteen välittömässä läheisyydessä ja ovat siten "jatkuva tarkkailussa", jolloin havaitaan helposti myös ne elintarvikkeiden myyjät, jotka eivät ole tiedottaneet tulostaan. Viikonloppu- ja kesätapahtumien valvonta on pienessä valvontayksikössä haasteellista etenkin lomakaudella.

Valvontayksiköllä on ollut epäselvyyttä siinä, miten liikkuvien elintarvikehuoneistojen tulisi näkyä valvontasuunnitelmassa. Liikkuvia elintarvikehuoneistoja on tarkastettu lähinnä vain silloin, kun toimijan kotikunta on sitä pyytänyt. Todettiin sen riittävän, että valvontasuunnitelmassa ilmoitetaan tarkastettavien liikkuvien elintarvikehuoneistojen lukumäärä - kohteita ei tarvitse olla nimettyinä. Eviran edustaja kertoi uuden ulkomyyntiohjeen olevan valmisteilla ja toivoi sen selventävän myös edellä mainittuja asioita.

Oiva-järjestelmän käyttöön otto on ympäristöterveysjohtajan mielestä onnistunut valvontayksikössä hyvin eikä paluuta sitä edeltävään aikaan ole haikailtu.

1.3 Tarkastustoiminnan tuki

Ympäristöterveysjohtajalla on erinomaiset lähtökohdat tarjota tukeaan valvojille, koska hänellä on itsellään 10 vuoden kokemus terveystarkastajana toimimisesta ja hän on siten sekä osallistunut Oiva-koulutuksiin että soveltanut Oiva-järjestelmää heti sen käyttöönotosta lähtien. Ympäristöterveysjohtajan viransijaisena hän on aloittanut muutama kuukausi sitten hoitanut samoja tehtäviä myös jo vuonna 2016 puoli vuotta oman toimensa ohella. Esimies lähtee pyydettyä myös tueksi tarkastuksille muiden töiden niin salliessa. Lähiajan ohjelmassa oli maitolaitoksen Venäjän-vientiin liittyvä tarkastus yhdessä valvontaeläinlääkärin kanssa. Johtajan ja alaisten välillä on yleensä yhteydenpitoa jossain muodossa (puhelin, sähköposti, "face to face") päivittäin. Terveystarkastajat muun muassa keskustelevat toisinaan kohteelle annettavien Oiva-arvosanojen linjauksista ympäristöterveysjohtajan kanssa.

Valvontahenkilöstöä myös kannustetaan hankkimaan lisäkoulutusta tarpeen mukaan. Vuosittain on varattu 800 euron koulutusmääräraha kullekin valvojalle.

Valvonnan toteutumisen seurannalle ei ole käytössä erityisiä mittareita. Lautakunnalle annettavissa kolmannesvuosiraporteissa ilmoitetaan toteutuneiden tarkastusten yhteismäärät (suunnitelman mukaiset ja suunnitelman ulkopuoliset eriteltyinä + maitohygieniatarkastukset) ja peilataan niitä taloussuunnitelmaan.

2 Tarkastusten yhteydessä tehdyt havainnot

Arviointi- ja ohjauskäynnin yhteydessä seurattiin tarkastusta keskuskeittiössä, jossa valmistetaan koulujen lukukausien aikana 900 ja muina aikoina noin 200 ruoka-annosta päivässä lukuisiin eri jakelupisteisiin toimitettaviksi. Keittiön yhteydessä toimii myös pieni henkilöstöravintola, jossa on tarjolla lounasta noutopöydästä päivittäin puolentoista tunnin ajan. Tarkastuskäynti toteutettiin iltapäivällä, jolloin kohteessa ei enää valmistettu ruokaa.

Valvontakohteeseen oli ollut toiminnassa vasta joitakin kuukausia ja sinne oli tehty "alkutarkastus" muutama kuukausi aiemmin. Kolme tarkastettaviksi valituista Oiva-riveistä oli sellaisia, jotka ko. valvoja tarkastaa jokaisella käynnillä (3.1, 3.2, 3.3). Valituissa Oiva-riveissä näkyi myös kohdekohtainen riskinarviointi ja ajankohtaisuus. Lämpötilojen hallinnasta valvoja valitsi tarkastettaviksi Oiva-rivit 6.1 (säilytys), 6.2 (kylmänä säilytettävät) sekä 6.4 (jäähdytys). Valvontakohteessa on käytössä sähköinen järjestelmä, joka tallentaa automaattisesti kaikki lämpötilaseurannan tulokset. Tuotevalvonnasta mukaan valikoitui pakkaus- ja muut elintarvikekontaktimateriaalit (Oiva-rivi 14.1), koska valtaosa keittiössä valmistettavista ruoka-

23.5.2018

annoksista toimitetaan asiakkaille jollain tavalla pakattuna. Valvoja oli tarkastanut kuukautta aiemmin jo päällisin puolin ko. Oiva-rivin, mutta nyt hänen oli tarkoitus tehdä perusteellisempi tarkastus.

Tarkastussuunnitelman mukaan valvojan oli tarkoitus arvioida kaikkiaan neljää eri asiakokonaisuutta (3 Tilojen, pintojen ja välineiden puhtaus, 4 Henkilökunnan toiminta ja koulutus, 6 Elintarvikkeiden lämpötilan hallinta, 14 Pakkaus- ja elintarvikekontaktimateriaalit) seuraavien Oiva-rivien osalta:

- 3.1 Tilojen yleinen siisteys ja kunto
- 3.2 Työvälineiden ja laitteiden puhtaus
- 3.3 Siivousvälineiden ja siivousvälineiden puhtaus
- 3.5 Haittaeläintorjunta
- 3.6 Jätehuolto
- 4.1 Henkilökunnan työtapojen hygieenisuus
- 6.1 Elintarvikkeiden säilytys
- 6.2 Kylmänä säilytettävät elintarvikkeet
- 6.4 Jäähdyttäminen
- 14.1 Pakkaus- ja muut elintarvikekontaktimateriaalit

Tarkastus toteutui pääpiirteissään suunnitelman mukaisesti ja siihen sisältyi havainnointia ravintolan keittiötiloissa, omavalvontakirjanpidon tarkastamista sekä omavalvonnasta vastaavan henkilön haastattelua. Valvoja kiersi tiloissa vauhdikkaasti ja teki havaintoja pääosan ajasta yksin niin, että keittiövastaava seurasi tarkastusta kauempaa. Tästä syystä myös arvioijien oli hieman vaikea seurata tarkastusta. Pakkaus- ja muiden elintarvikekontaktimateriaalien (14.1) osalta tarkastus jäi hieman vajavaiseksi, koska valvoja ei haastatellut lainkaan vastuuhenkilöä eikä näin saatu selville vastuuhenkilön yleistä osaamistasoa ja perehtymistä ko. asiaan. Tarkastuksella tekemiensä havaintojen pohjalta valvoja merkitsi tarkastuskertomukseen tarkastetuksi myös Oiva-rivin 5.5 (Pakkaaminen), vaikkei se kuulunut alkuperäiseen suunnitelmaan.

Eniten valvoja käytti tarkastuksella aikaa sähköiseen järjestelmään tallentuneiden lämpötilaseurannan tulosten (ml. jäähdytys) tarkastamiseen. Valvojalla on tunnukset keskuskeittiön järjestelmään ja hänen oli tarkoitus käydä lämpötilaseurannan tuloksia läpi jo toimistolla ennen tarkastuskäyntiä mutta aikataulullisista syistä tämä suunnitelma ei toteutunut vaan omavalvonnan tuloksia käytiin läpi vasta tarkastuskohteessa. Valvoja ei katsonut tarkastuksella lainkaan keittiön omavalvontasuunnitelmaa, koska se oli vielä joiltain osin päivitettävänä johtuen siitä, että keskuskeittiön siirryttyä uusiin tiloihin siellä oli otettu käyttöön mm. uusia laitteita.

Keittiön toiminnasta vastaavalle vaikutti olevan epäselvää, oliko sopimus haittaeläintorjunnasta jo tehty. Valvoja tarjoutui itse ottamaan asiassa yhteyttä kunnan kiinteistöistä vastaavaan tahoon.

Keittiövastaava totesi olevansa huolestunut siitä, että lämpövaunuja voidaan jakelupisteissä pitää auki jopa 20 minuuttia, jolloin ruoat pääsevät jäähtymään. Valvojan näkemyksen mukaan keskuskeittiö ei kuitenkaan ole vastuussa siitä, säilyvätkö ruokien lämpötilat sallituissa rajoissa kuljetuksen ja tarjoilun ajan.

Tarkastuskertomuksen "Lisätietoja"-kohtaan oli kirjattu ainoastaan yksi tarkastushavainto (epäkohta lattioiden kallistuksessa), ei sen sijaan tietoa esimerkiksi siitä, miltä osin Oiva-rivi 14.1 tarkastettiin

23.5.2018

tai keittiövastaavalle annettua ohjeistusta ruokien kuljetus- ja tarjoilulämpötilojen seurannasta (ks. edellä). Olisi tärkeää, että myös Oivallinen-arvioon päädyttäessä tarkastuskertomuksesta kävisi jollain tasolla ilmi, mitä asioita tarkastuksella käytiin läpi.

Valvontayksikön näkemykset eri Oiva-rivien arvosanoista olivat pääosin yhtenevät Eviran ja aluehallintoviraston (AVI) arvioiden kanssa. Muutamien Oiva-rivien osalta (4.1, 6.1, 6.4) Eviran ja AVIn edustajat eivät voineet katsoa antavansa lainkaan arviota suoritetulla tarkastuskierroksella nähdyn ja kuullun perusteella.

Tarkastuskäynnin jälkeisissä keskusteluissa esillä olivat muun muassa seuraavat asiat:

3.5 Haittaeläintorjunta

On aina elintarvikealan toimijan vastuulla varmistaa, että myös tuhoeläintorjunta on hoidettu asianmukaisesti – riippumatta siitä, onko kyse yksityisestä vai kunnan kiinteistöstä. Ei ole tarkoitus, että valvoja tekee sen toimijan puolesta.

6.1 Elintarvikkeiden säilytys

Varastossa oli käytetty alimmaisten hyllyjen alla "saunamattoja" ilmeisesti siinä tarkoituksessa, etteivät laatikot olisi suorassa kosketuksessa lattiaan. Valvontayksikön edustajat olivat pohtineet keskenään, vastaavatko ko. matot tarkoitustaan ja miettineet, pitäisikö ko. Oiva-rivistä antaa A vai B. Joissain kohteissa on käytetty myös munakennoja vastaavaan tarkoitukseen.

Eviran tulkinnan mukaan varsinaisten hyllyjen alla oleva tila voidaan katsoa ikään kuin alahyllyksi, koska siellä ei kävellä. Näin ollen hyllyn alla olevia laatikoita, astioita ym. ei tarvitse eristää lattiasta. Mikäli "saunamattoa" käytettäisiin muualla varaston lattialla, se ei olisi toimiva ratkaisu, koska maton päällä voi kävellä samalla tavoin kuin lattiallakin.

Ruokien kuljetus- ja tarjoilulämpötilojen seuranta

Myös ruokien kuljetus- sekä tarjoilulämpötilojen seuranta tulee sisällyttää keskuskeittiön omavalvontaan. Muussa tapauksessa keskuskeittiö tulee hyväksyä laitokseksi.

(Tarkastuksen yhteydessä ei katsottu keittiön omavalvontasuunnitelmaa, joten ei käynyt ilmi, oliko myös ruokien kuljetus- ja tarjoilulämpötilojen seuranta kuvattu siinä.)

Muuta päivän keskusteluissa esille tullutta:

Eviran edustaja kertoi havainneensa valtakunnallisissa Oiva-tilastoissa myös tarkastuksia, joissa on annettu korjauskehoitus mutta kuitenkin arvosanaksi B. Yksi valvojista arveli tämän johtuvan siitä, että kohteiden valvojat ovat halunneet välttää uusintatarkastuksen tai sitten eivät vain muuten ole raaskineet antaa C:tä.

23.5.2018

Keskusteltiin siitä, miten tulee toimia, mikäli ilmenee, ettei toiminnassa oleva elintarvikehuoneisto ole tehnyt elintarvikevalvontaviranomaiselle ilmoitusta ennen toiminnan aloittamista. Ko. asia ei sisälly mihinkään Oiva-riviin. Asiasta on ohjeistettu Eviranetin keskustelupalstalla periaatteella "ensin hyvällä, sitten pahalla".

Valvontayksikössä on ollut epäselvyyttä, missä menee raja "ennalta ilmoitetun" ja "ennalta ilmoittamattoman" tarkastuksen välillä eli kuinka paljon aikaisemmin tarkastuksesta voi ilmoittaa toimijalle niin, että tarkastus tulkitaan kuitenkin "ennalta ilmoittamattomaksi". Tietyissä tapauksissa – esimerkiksi silloin, kun tarkastettava kohde on kaukana tai kun halutaan varmistaa, että vastuuhenkilö on paikalla – ennalta ilmoittaminen on joka tapauksessa välttämätöntä. Yksi terveystarkastajista oli saanut jostain virheellisen käsityksen, että tarkastus katsottaisiin "ennalta ilmoittamattomaksi", vaikka siitä olisi ilmoitettu kaksi viikkoa etukäteen. Todettiin, että täysin yksiselitteistä ohjetta asiassa on vaikea antaa, sillä asiaan vaikuttaa muun muassa tarkastettavan kohteen luonne sekä suunnitellun tarkastuksen sisältö.

Toimijoille oli aiheuttanut aiemmin hämmennystä se, että tarkastuskertomuksen mukaan tarkastus oli tehty "ennalta ilmoittamatta", vaikka toimijalle oli ilmoitettu tarkastuksesta esimerkiksi edellisenä iltana. Ympäristöterveysjohtaja oli tehnyt siksi päätöksen, että hän ei merkitse ko. tietoa enää lainkaan KUTI-lomakkeelle, koska järjestelmä ei sitä enää nykyisin vaadi. Keskusteluissa ei käynyt ilmi, onko myös muilla valvojilla sama käytäntö.

Toimijat ovat valvojen mukaan kritisoineet valvontakäytäntöjen erilaisuutta eri puolilla Suomea: osa valvontayksiköistä ei esimerkiksi puutu millään tavalla siihen, etteivät liikkuvat elintarvikehuoneistot tiedota tulostaan paikkakunnalle.

Oiva-ohjeista

Tarkastajat näkivät, että Oiva-arviointiohjeita on vielä tarpeen kehittää ja tarvittaessa asioita yhdistää. Ohjeet eivät ole nykyisellään kaikin osin toimivia. Esimerkiksi hygieniosiossa arviointiohjeiden otsikot johtavat osittain harhaan.

Valvojen pukeutuminen

Tarkastuskäynnille osallistuneista ympäristöterveystarkastajista yhdellä oli kasvoissaan lävistys. Evira katsoo, että tarkastajien tulee toimia pukeutumisellaan (ml. korut) esimerkkinä elintarvikehuoneistossa työskenteleville. Ko. kannanotto löytyy myös Eviranetistä (ks. pääsivun Keskustelu-osio, aihe "Valvojen suoja-asut", Tuula Koimäki 30.3.2018).

03.1 Mitkä käytössä olevat menettelytavat vahvistavat ja mitkä heikentävät elintarvikevalvonnan riskiperusteisuutta?

Elintarvikevalvontakohteiden riskiluokittelu ja tarkastusmäärätarpeen määrittäminen tehdään asianmukaisesti kaikille valvontakohteille Eviran uuden riskiluokitusohjeen mukaisesti. Valvontakohteiden sijoittamista oikeaan riskiluokkaan pohditaan jonkin verran myös yhdessä.

Tarkastusten sisällöllistä riskiperusteisuutta vahvistaa se, että Oiva-järjestelmän alkuvaiheeseen kuuluneet ns. pakolliset rivit tarkastetaan lähes jokaisella tarkastuskäynnillä ja pääosa muistakin Oiva-riveistä tulee tarkastetuksi vähintään kerran vuodessa. Riskin kautta mietitään, mitä Oiva-rivejä seuraavalla kerralla pitäisi tarkastaa. Yleensä otetaan tarkasteluun myös ne Oiva-rivit, joista edellisellä kerralla on tullut B-arvosana, jotta nähdään, onko tapahtunut mahdollisesti kehitystä huonompaan suuntaan.

Jokaisen valvojan tarkastusten toteutumista seurataan aktiivisesti vuoden mittaan yhteisissä toimistopalavereissa. Tarvittaessa tehdään tehtävien uudelleen järjestelyjä, joilla varmistetaan, että ainakin kaikkein suuririskisimmät kohteet tulevat tarkastetuiksi, vaikka tarkastusten toteumaprosentti kokonaisuudessaan jääkin alhaiseksi liian vähäisten resurssien vuoksi.

Elintarvikevalvonnan riskiperusteisuutta heikentää se, ettei valvontayksikössä ole sovittu yhteisesti painotettavista Oiva-riveistä. Toinen riskiperusteisuuteen heikentävästi vaikuttava seikka on se, että valvontakohteille on saatettu antaa toisinaan B-arvio liian kevein perustein ja unohdettu, että A-arvosanaankin voidaan sallia pieniä epäkohtia Oiva-ohjeistuksen mukaisesti.

3.2 Mitkä käytössä olevat menettelytavat vahvistavat ja mitkä heikentävät elintarvikevalvonnan vaikuttavuutta?

Valvontayksikkö on pystynyt toteuttamaan uusintatarkastukset tavoiteaikataulun mukaisesti, mikä vahvistaa elintarvikevalvonnan vaikuttavuutta.

Valvonnan vaikuttavuutta heikentää se, ettei ole systemaattista seuranta-eri valvontakohteissa tarkastetuista Oiva-riveistä (lukuun ottamatta laitoksia), mistä syystä ei voida olla varmoja, tulevatko kaikki Oiva-rivit tarkastetuiksi kolmen vuoden aikana.

Valvonnan vaikuttavuutta saataisiin lisättyä myös siten, että tehtäisiin nykyistä rohkeammin asiakirjatarkastuksia fyysisten tarkastusten sijaan.

3.3 Mitkä käytössä olevat menettelytavat vahvistavat ja mitkä heikentävät elintarvikevalvonnan yhtenäisyyttä?

Oiva-järjestelmän alkuvaiheessa pareittain toteutetut yhteistarkastukset ovat luoneet hyvän pohjan valvonnan yhtenäisyydelle. Se, että yhteistarkastuksia tehdään edelleen aina silloin tällöin varmistaa yhtenäisyyden säilymistä.

Valvonnan alueellista yhtenäisyyttä vahvistaa se, että valvontayksikkö on tehnyt tiivistä yhteistyötä lähialueiden valvontayksiköiden kanssa (Oiva-ohjeiden tulkintapäivät). Myös muu aktiivinen keskustelu muiden valvontayksiköiden edustajien kanssa – esimerkiksi aluehallintoviraston järjestämän koulutustilaisuuden yhteydessä – on osaltaan vahvistamassa alueellista yhtenäisyyttä.

Elintarvikevalvonnan yhtenäisyyttä voidaan katsoa heikentävän jossain määrin se, ettei kaikkia Oiva-rivejä ole tarkastettu kaikissa valvontakohteissa kolmivuotiskauden aikana. Yhtenäisyyttä heikentävää on myös se, ettei valvontayksikössä sovita vuosittain painotettavista Oiva-riveistä. Mikäli näin tehtäisiin, valvojat saisivat toisiltaan "vertaistukea" myös haastavimmilla valvonnan osa-alueilla (esim. jäljitettävyyks, kontaktimateriaalit).

23.5.2018

Jatkossa valvontayksikön kannattaisi hyödyntää entistä enemmän myös Kiikari-sovelluksen kautta saatavia tietoja sekä seurata sekä oman valvontayksikön arvosanjakauman kehittymistä kuin myös tehdä maakunnallista tai valtakunnallista vertailua esimerkiksi Oiva-arvosanjakaumien ja C-arvosanaan johtaneiden epäkohtien suhteen.

3.4 Toimiiko tarkastustoiminnan esimiestuki yksikössä niin, että se edesauttaa valvonnan yhtenäisyyttä ja vaikuttavuutta?

Se, että myös esimies tuntee Oiva-järjestelmään ja on tehnyt itsekin Oiva-tarkastuksia, antaa hänelle hyvät lähtökohdat tukea yksikön viranhaltijoita käytännön valvonnan ongelmissa.

Jatkossa Kiikari-sovelluksen tehokkaampi hyödyntäminen lisäisi esimiehen mahdollisuuksia ohjata elintarvikevalvontaa vielä entistä yhtenäisempään suuntaan.

Tarkastustoiminnalle ei ole asetettu erityisiä mittareita, joiden toteutumista esimies seuraisi säännöllisesti. Lautakunnalle tosin laaditaan kolmasosavuosiraportit kokonaistarkastusmääristä, joita peilataan tarkastussuunnitelmaan. Valtakunnallisen vertailtavuuden vuoksi esimerkiksi henkilötyövuosiin kytketyt tavoitteet ja mittarit voisivat olla hyödyllisiä.

4 Päivämäärä ja allekirjoitus

23.5.2018

Anneli Liljeroos

Aluehallintovirasto lähettää tämän raportin allekirjoitettuna sähköpostilla tiedoksi osoitteeseen: ville.kekkonen(at)evira.fi.

Tervon kunnan ympäristöpalveluiden arviointi- ja ohjauskäynti 13.11.2017

Terveydensuojeluvalvonnan arviointiraportti

Havainnot:

Valvonnan kattavuus ja toteuma-arviointi

Vyha-tietojen perusteella terveydensuojelun valvontakohteita oli vuoden 2016 aikana 360. Valvontakohteiden lisäys edellisvuoteen verrattuna oli 12 %. Tarkastuksia oli suoritettu 74:ssä toiminta-alueen terveydensuojelun valvontakohteessa, jonka perusteella valvontayksikön terveydensuojelun valvonnan kattavuus vuoden 2016 aikana oli n. 21 %.

Valvontayksikön laatiman valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten lukumäärä vuodelle 2016 oli 80. Järjestelmän mukaista terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan toteumaa ei puutteellisten Yhti-rekisteritietojen perusteella voitu tarkistaa.

Valvontayksikön oman arvioinnin perusteella terveydensuojelun suunnitelmallisen valvonnan toteuma oli 2016 vuonna yli 90 %sta (Vyha.n arviointiasteikolla). Yksikön valvonnan kattavuuden arvioinnin perusteella terveydensuojelun kattavuus oli 2016 vuonna 25 %:a

Valvontayksikön terveydensuojelun valvonnan tietojen merkintä ei ole onnistunut Yhti-järjestelmään käytössä olevan Terve Kuu-ohjelman kautta. Valvontayksikössä ei ole kirjattu kaikkia tarkastuksen suunnitteluun ja toteumaan liittyvien asiatietojen osalta, minkä vuoksi todellisia suunnitelman toteutumistietoja ja valvonnan kattavuustietoja kuten myöskään seurantatarkastus tai viranomaistoimenpiteiden lukumäärä- tai valvontakohdetyyppitietoja, ei järjestelmistä voida tarkastaa luotettavasti järjestelmien kautta.

Suunnitelman ulkopuolisen työn sisältökuvaus on kuvattu yleistasolla valvontasuunnitelmassa. Arviointi- ja ohjauskäynnillä tehdyn haastattelun sekä valvontasuunnitelman toteutumistekstin perusteella ei-suunnitelmalliseen valvontaan on käytetty paljon työaikaa esimerkiksi asuntojen sisäilmaolosuhteiden selvittämiseen, talousvesilaitosten valvontatutkimusohjelmien ja erityistilannesuunnitelmien päivitystyöhön sekä useiden viranomaislausuntojen antamiseen.

Valvontaresurssin seurannan kannalta on tärkeää kuvata ja käsitellä myös suunnitelman ulkopuolisten tehtäväkokonaisuuksia ja näiden vaikuttavuutta. Suunnitelman ulkopuolisen tehtäväkokonaisuuden toteumaa kuvaamisessa voisi hyödyntää määrällisiä tai laadullisia tavoitearvoja.

Arviointi- ja ohjauskäynnin perusteella terveydensuojeluvalvonnan osalta valvonnan kattavuus toimii yhdenmukaisesti toiminta-alueen näkökulmasta, koska toiminta-aluetta käsitellään yhtenä alueena. Valvonnan osalta tämä näyttää toteutuvan silläkin perusteella, että valvontasuunnitelma on laadittu ja sitä, voidaan toteutetaan terveydensuojelulain valtakunnallisen valvontaohjelman sisältöön perustuen.

Arvioijan mielestä toteuma-arvioinnissa tulisi pyrkiä kuvaamaan terveydensuojeluvalvonnan kattavuudesta toiminta-alueen eri toimintaluokissa ja valtakunnallisen valvontaohjelman painopistealueissa.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Riskinarviointi ja resurssien kohdentaminen

Valvontayksikön terveydensuojeluvalvonnassa valvontakohteiden tarkastustiheyttä määriteltäessä on otettu huomioon toimialakohtaisessa valtakunnallisessa valvontaohjelmassa valvontakohtetyypille määritelty riskiluokka ja ohjeellinen tarkastustiheys. Valvontakohteen tarkastustiheys on tarkastettu lisäksi suurimassa osassa paikallistuntemuksen ja aiempien tarkastustietojen perusteella (paikallinen riskinarviointi). Kohdekohtainen riskinarviointitieto on merkitty Terve Kuu -ohjelmaan.

Tarkastajilla on ns. vastuukuntia ja osaan tehtävistä on erikoistuttu. Resurssien kohdentaminen tuntuu onnistuneen suunnitelmallisen valvonnan osalta pääsääntöisesti. Riskinarviointi näyttää toimivan käytännössä ja auttavan valvontatyön resursointia oikein. Suunnitelman ulkopuoliseen työhön on pystytty panostamaan (lausunnot, yhteistarkastukset, Myös lainsäädännön edellyttäneistä valvonnan muutosaikatauluista on pysytty huolehtimaan etupainotteisesti.

Valvontaohjelman henkilöstöosuudessa kuvatuista pätevyysvaatimuksista puuttuivat terveydensuojeluviranomaisen pätevyysvaatimukset terveydensuojelulain mukaan.

Terveydensuojelun painopisteet

Valvontayksikkö on valinnut osan valtakunnallisen terveydensuojelun valvontasuunnitelman painopisteistä paikalliseen valvontasuunnitelmaan vuosille 2015 – 2019 mukaan. Yksikkö päivittää valvontasuunnitelmaa vuosittain, joten nyt tarkastelujaksoista mukana vuosien valvontasuunnitelmat 2016 ja 2017.

Talousvesi

Painopisteistä on valittu valvontatutkimusohjelman päivittäminen, talousvesilaitos valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi. Valvontasuunnitelman toteumaraportin mukaan valvontatutkimusohjelmien päivitystarvekartoitusta on tehty ja päivityksiä on laadittu yhteistyössä laitosten kanssa.

Toteumaraportissa on kuvattu se, miten valvontatutkimusohjelmien päivitystyöhön käytetty resurssitarvetta ei oltu huomioitu valvontasuunnitelmassa. Valvontayksikkö on raportoinut resurssikäytön suunnittelemtoman valvontatyöosuudessa. Valvontayksikkö perusteli arviointi- ja ohjauskäynnillä merkintäkäytäntöä myös sillä, että tämä päivitystyö on seurausta aiemmin tekemättä tehdyistä töistä. Arvioijan mielestä em. tehtävä on osa suunnitelmallista työtä, joten siltä osin sen olisi voinut raportoida suunnitelmallisen työn toteuttamisosassa. Talousvesilaitosten valvontaan kuuluu tarkastuskäyntien lisäksi myös valvontakohteen valvontaa asiakirjojen perusteella. Resurssimerkintä ei vaadi korjausta nyt.

Toteumaraportin perusteella näyteenotto on toteutunut valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Tarkastajat ovat ottaneet pääsääntöisesti talousvettä toimittavien laitosten verkostosta, uimarannoilta sekä yksityisistä kaivoista. Vesilaitosten sekä yleisten uimarantojen ylläpitäjät ovat pääosin ottaneet, suunnitelmien, säädösten sekä valvontatutkimusohjelmien mukaiset näytteet. Näyteenottajalla on tullut olla riittävä pätevyys ja asiantuntemus näyteenottoon.

Vesihuoltolaitosten varautumissuunnitelmat /häiriötilannesuunnitelmat on laadittu suurimpaan osaa alueen talousvettä toimittaviin laitoksiin yhteistyössä viranomaisen kanssa.

Valvontayksikön oman vesihuollon erityistilannesuunnitelma (nyt häiriötilannesuunnitelma) on toimitettu aluehallintovirastoon keväällä 2017.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita
Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Kauneudenhoitola tai muu ihonkäsittely

Valvontasuunnitelmallisen valvonnan tarkastusmäärä kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavissa huoneistoissa ja laitoksissa (74 huoneistoa ml. parturi- ja kampaamotoiminnan) on n. 17 tarkastusta valvontayksikön alueella vuoden aikana. Tarkastusten toteuma oli vuoden 2016 aikana 13 suunnitelman mukaista tarkastusta. Vuoden 2015 – 2019 (päivitys vuodelle 2016) painopisteenä oli erityisesti ihoa läpäisevien toimintojen valvominen (tatuointi ja kuppaus). Myös tämä oli nostettu valvontayksikön painopistealueeksi, mutta toteuman tai tarkastustietojen perusteella tämä painotus (kuvaus) ei valvonnassa nouse vielä erityisesti esille. Valvontayksiköllä ei ole tiedossa alueella olevia kuppaaajia tai tatuoijia (poislukien kiertävä tatuoiija).

Arviointikäyntiin liittyvän valvontatarkastuskäynnin perusteella kauneushoitoloiden osalta tarkastusmenettely tuntuu toimivat. Ongelmatapauksia ei ole kuitenkaan valvontayksikköön ilmaantunut eikä asiakkailta ole tullut yhteydenottoja.

Terveellisten olojen valvonta

Valtakunnallisista painopistealueista ei ollut nostettu mitään erityistä valvontayksikön painopistealueeksi. Valvontayksikkö pystyy toteuttamaan valvontaohjelman mukaista tarkastussuunnitelmaa (koulut, oppilaitokset, majoitustoiminta, sosiaalihuollon palvelut, liikunta- ja virkistystoiminta), jonka vuoksi mikään valvontakohdetyyppi ei ole nostettu erityisen painopisteen kohteeksi lukuun ottamatta koulujen ja päiväkotien radonpitoisuuden vuosikeskiarvon selvityksiä.

Asuntojen sisäilmaolosuhteita koskevia yhteydenottoja tulee valvontayksikköön säännöllisesti. Asunnontarkastuksia ja niihin liittyviä asiakirjatarkastuksia tehtiin toiminta-alueella 48 kappaletta vuoden 2016 aikana. Asuntojen sisäilmanterveydellisten olojen selvittämiseksi suoritettiin aistinvaraista arviointia sekä suoritettiin joitakin mittauksia. Valvontayksikössä on parhaillaan yksi pakkokeinotapaus sisäilmaongelmatapaukseen liittyen vireillä.

Valvontayksikkö ohjaa ja kehottaa ”laadukkaat sisäilmaselvitykset” osioon liittyen toimialueellaan asukkaita ja rakennusten omistajia tarvittavien selvitysten tekemiseen joko omatoimisesti tai terveydensuojelulain 29 §:n mukaisen asiantuntijuuden ja pätevyyden omaavan ulkopuolisen asiantuntijan avustavana. Valvontayksikkö myös koulujen ja päiväkotien radonpitoisuuden selvittämisen.

Sidosryhmät

Terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa oli yksi valtakunnallinen painopistealue. Näitä ei ollut mainittu valvontayksikön tehtävien painopisteissä suoraan. Toteuma-arvioinnissa kuvataan kuitenkin eri lausuntojen tekemistä. Valvontayksikkö pyrkii myös vastaamaan kaikkiin heille osoitettuihin lausuntopyyntöihin.

Sidosryhmätyöskentelystä ei arviointi- ja ohjauksikäynnillä tullut mitään erityistä ilmi, yhteistyö tapahtuu normaalin työskentelyn lomassa. Valvontayksiköllä on yhteydet moniin yhteistyötoimijoihin ja -viranomaisiin pääsääntöisesti asia- ja tapauslähtöisesti.

Sidosryhmätyöskentelyä tulisi kuvata arvioijan mielestä valvontasuunnitelman toteuma-arvioinneissa erityisesti valvonnan painopistealueen vuoksi.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Toiminnan vaikuttavuus

Maakuntauudistukseen liittyen koko maakuntaa koskeva asiakaskysely on tehty. Valvontayksikkö ei ole tehnyt omaa asukaskyselyä, jossa olisi saatu palautetta terveydensuojelusta ja sen valvonnan toiminnasta.

Ennalta ehkäisevää terveydensuojelua toteutetaan kaavojen ja lausuntojen kautta. Näitä lausuntoja valvontayksikkö tuottaa vuosittain lähes 50 kappaletta.

Kunnan toimintakertomukset sisältävät myös ympäristöterveyden osalta palvelutarpeiden ja -rakenteiden muutoksia, tavoitteita sekä toiminta- ja tunnuslukuja. Suunniteltuja toimenpiteitä on kuvattu ja näiden toteumaa seurataan. Arvioijan mielestä näitä tietoja tulisi hyödyntää ja yhdistää terveydensuojelun toteuma-arviointeihin pohdittaessa toiminnan vaikuttavuutta.

Valvontayksikön omat toimenpide- ja menettelyohjeet

Tarkastuksen suoritetaan noudattamalla keskusviraston ohjeita ja lomakkeita hyväksi käyttäen. Lomakkeita on muokattu tarkastustoimintaan soveltuvaksi sekä ajantasaistettu. Menettely on mahdollistaa yksityiskohtaisen tarkastuksen suorittamisen perusteellisesti, mutta mahdollistaa joustavan asiakaspalvelun.

Tarkastuspöytäkirjat noudattavat hyvää hallintoa ja sisältävät tarpeellista tietoa kohteesta siihen tehdystä tarkastuksesta, sen perusteista, tarkastuksella tehdyistä havainnoista sekä korjaustoimenpiteistä määräraikoineen. Myös kohteen kuuleminen ja oikaisuohjeet on huomioitua asiakirjoissa.

Valvontasuunnitelman mukaan viranomaisvalvonnassa käytetyt laboratoriot toimivat akkreditoituna, mutta näiden tulee myös olla Eviran hyväksymiä laboratorioita.

Vahvuudet / hyvät käytännöt:

Ulkopuolisten näytteenottajien pätevyyden varmistamisen osuutta on kuvattu asiakirjoissa hyvin.

Kehittämiskohteet/kehitysehdotukset:

Terveydensuojelun vaikuttavuuteen tulisi kiinnittää jatkossa huomiota. Valvontayksikön tulisi asettaa toiminnan tavoitteet ja kriteerit (laatu ja määrä) tavoitteiden mittaamiseksi sekä seurata näiden kehittymistä esimerkiksi toteutumisen arvioinnissa.

Korjattavaa:

Ympäristöterveydenhuollon valvontakunnallinen tietojärjestelmän luotettavuus ja tietojen oikeellisuus perustuvat siihen, että valvontayksilöt kirjaavat järjestelmäänsä tarpeelliset valvontatiedot. Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointiin liittyvät arviointikohteet kuten suunniteltu toiminta, tarkastusten kattavuus, tarkastusten ja näytteiden määrä edellyttävät valvontatietojen keräämistä. (Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma taulukko 2). Valvontayksikön tulee tehdä riittävät kirjauksen käyttämäänsä tietojärjestelmään ja tarkistettava tietojensa oikeellisuus esim. Kiikari-ohjelman avulla.

Valvontasuunnitelmaan tulee lisätä tieto, että terveydensuojeluviranomaisen pätevyysvaatimukset on kuvattu terveydensuojelulain 7 §:n 3 momentissa.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita
Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Valvontayksikkö käyttää, mutta valvontasuunnitelmaan ei ole kirjattu tietoa, että viranomaisnäytteet tutkitaan terveydensuojelulain 49a §:n mukaisesti Eviran hyväksymissä laboratorioissa.

Annettu ohjaus:

Toteuma-arvioinnissa tulisi kertoa terveydensuojeluvalvonnan kattavuudesta toiminta-alueen eri toimintaluokissa ja valtakunnallisen valvontaohjelman painopistealueissa.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12–14
Kuopio

Tervon kunnan ympäristöpalveluiden arviointi- ja ohjauskäynti 13.11.2017

Tupakkavalvonnan arviointiraportti

Havainnot:

Tupakkalain mukaista valvontaa suorittavat kaikki terveystarkastajat. Keskusteluissa kävi ilmi, että tupakkalain valvonta on terveystarkastajien mielestä varsin sujuvaa eikä aiheuta vaikeuksia. Lähes kaikki valvonta suoritetaan muiden, lähinnä elintarviketarkastusten yhteydessä, mutta joskus mennään tekemään pelkkä tupakkalain mukainen tarkastus. Useimmiten tarkastettavilla kohteilla kaikki asiat ovat kunnossa. Lupien esilläpidosta ja ikärajojen kirjaamisesta kirjataan tavallisimmin puutteita. Tupakkalain suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistuneita kohteita, kuten kouluja ja päiväkoteja, valvotaan muun terveydensuojelun valvonnan yhteydessä.

Ympäristöterveysjohtajan antaman selvityksen mukaan vuonna 2016 tehtiin myyntipaikkoihin 20 tarkastusta. Kaikkiaan vähittäismyyntilupia on 41 kappaletta, joten valvontayksikön alueen kaikki tarkastuskohteet ehditään käydä läpi noudattaen valtakunnallisen valvontaohjeen määrittelemää tarkastustiheyttä (0,5 eli tarkastettava joka toinen vuosi). Vuodeksi 2017 on suunnitteilla 15 tarkastusta, jotka kaikki ehditään tehdä.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan tiedonkeruujärjestelmään (YHTI) oli vuonna 2016 kirjattu tehdyt 20 tarkastusta, mutta järjestelmään ei ollut merkitty ainoatakaan puutetta. Puutteita oli ollut, mutta niitä ei ollut huomattu kirjata YHTIin. Tähän valvontayksikkö aikoo vastaisuudessa kiinnittää huomiota. YHTI:ssä on virheellistä tietoa esimerkiksi vähittäismyyntipaikkojen lukumäärissä, mikä johtunee siitä, että osa paikoista on kirjautunut kahteen kertaan.

Vähittäismyyntikohteille ei ole tehty kohdekohtaista riskinarviointia, joten kaikkia tarkastuskohteita tarkastetaan valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisesti.

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuonna 2017 olleet painopistealueet, tupakan vastikkeiden ja tupakkajäljitelmiä mainonnallinen esillepano sekä ulkoalueilla järjestettävät yleiset tilaisuudet, on huomioitu valvontayksikön valvontasuunnitelmassa. Mainonnallisesta esillepanosta ei ole ollut huomauttamista. Alueella olevissa isommissa tapahtumissa, kuten Mansikkakarnevaalissa, Muikkuvestivaalissa ja Reiska-MM turnauksessa, on käyty keskustelemassa järjestäjien kanssa ennen tapahtumaa. Pääsääntöisesti kaikki on ollut kunnossa ja mahdollinen virhe on korjattu huomautuksen jälkeen ennen tapahtuman alkua.

Tarkastuksilla käytetään Valviran tarkastuslomaketta, jonka tosin katsotaan olevan turhan pitkä. Sitä onkin jonkin verran muokattu jättämällä tarpeettomia kohtia huomioimatta. Valvontayksikkö toimitti aluehallintovirastolle kolme tupakkavalvonnan tarkastuspöytäkirjaa. Ne olivat kaikki pohjaltaan hieman erilaisia, mutta sisällöltään varsin samanlaisia ja pitivät sisälleen tarvittavat asiat. Yhdessä pöytäkirjassa oli viitattu vanhaan tupakkalakiin.

Asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemuksia ei ole tullut yhtään. Joitain kyselyjä on tullut, mutta ehkä hakeminen todettiin liian vaikeaksi, koska ainoatakaan hakemusta ei ole jätetty. Vuosittainen myyntipistekohtainen valvontamaksu on 150 euroa, kun se voisi lainsäädännön mukaan olla 500 euroa. Tarkastajien mukaan 150 on sopiva määrä ja myös lautakunnan edustaja oli samaa mieltä. Hallinnollisia pakkokeinoja ei tupakkalain valvonnassa ole tarvinnut käyttää.

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIKASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio

Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Vahvuudet / hyvät käytännöt:

-

Kehittämiskohteet/kehitysehdotukset:

Tarkastuspöytäkirjojen pohja kannattaisi kaikilla olla sama, jolloin olisi helpompi välttää vanhentuneiden kohtien jääminen pöytäkirjaan.

Korjattavaa:

YHTI-kirjauksiin pitää kiinnittää enemmän huomiota ja niiden pitää täsmätä todellisuuden kanssa.

Annettu ohjaus:

-

ITÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6800
kirjaamo.ita@avi.fi
www.avi.fi/ita
Postiosoite: PL 50, 50101 Mikkeli

Mikkelin päätoimipaikka
Maaherrankatu 16
Mikkeli

Joensuun toimipaikka
Torikatu 36
Joensuu

Kuopion toimipaikka
Hallituskatu 12-14
Kuopio